

جنگل‌های مانگورو

زینت بخش سواحل نیلگون جنوب کشور

جنگل‌های مانگورو یکی از مهمترین اکوسیستم‌های ساحلی جهان می‌باشند. این جنگل‌ها که در مناطق استوایی و نیمه استوایی پراکنده شده‌اند در جنوب شرقی آسیا به بالاترین حد تکاملی و حاصلخیزی خود رسیده‌اند. جنگل‌های مانگورو یکی از اکوسیستم‌های حایل بین دریا و خشکی می‌باشند که نقش حفاظتی آنها بی‌نظیر است. این جنگل‌ها همچنین اکوسیستم‌های بی‌نظیری برای زندگی و حیات بیشتر آبزیان دریایی هستند. سخت پوستان، نرم تنان، ماهی‌ها، میگوها و انواع و اقسام گونه‌های دریایی در محیط غنی از مواد غذایی این اکوسیستم‌ها به زاد و ولد و تولید مثل می‌پردازند. از این لحاظ این اکوسیستم‌ها در ایجاد تعادل و توازن اکولوژیک در دریاها نقش مهم و اساسی به عهده دارند. یک تحقیق در ایالت فلوریدای آمریکا نشان می‌دهد که کل اقتصاد ماهیگیری در این مناطق مستقیماً به جنگل‌های مانگورو وابسته‌اند. در این مناطق در هر هکتار از سطح دریا ۹ مترمکعب از برگ‌های مانگوروها در سال ریزش می‌کند که حلقه اولیه و اصلی زنجیره تغذیه‌ای را در این مناطق ساحلی تشکیل می‌دهد.

درختان زندگی می‌کنند در حالی که جانوران دریازی در بخش تحتانی آن قرار دارند.

گیاهان موجود در این اکوسیستم مجموعه‌ای از گیاهان هالوفیت و مقاوم به نمک دریا هستند. مانگوروها در طول سواحل بیشتر مناطق حاره و نیمه حاره رشد می‌کنند. حدود ۶۰ گونه درخت و بسیاری از گیاهان همراه و هزاران جانور دیگر از پستانداران و پرندگان گرفته تا آبزیان و بی‌مهرگان در جنگل‌های مختلف مانگورو به سر می‌برند. جنگل‌های مانگورو گرچه نسبت به شوری مقاوم هستند ولی برای ادامه حیات به آب شیرین دائمی نیاز مبرم دارند.

گیاهان مانگورو در مناطق گرمسیری و نیمه گرمسیری تنها در ناحیه بین جزر و مدی و در چهار ناحیه:

(الف) در کناره ساحلی

(ب) مصب رودخانه‌ها

(ج) خورها

(د) بر روی جزیره‌های ماسه‌ای در فاصله‌ای نه چندان دور از سواحل یافت می‌شوند.

جنگل‌های مانگورو در ایران

رویشگاه طبیعی مانگورو در کشورمان منحصر به سه استان هرمزگان و سیستان و بلوچستان و بوشهر می‌شود. اما در استان خوزستان نیز طرح عملیات کاشت هزار هکتار مانگورو توسط سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری در دست اقدام است.

هرمزگان

- منطقه سایه خشک، شهرستان بندر لنگه: ۴

زیر تاج ساقه‌ها و اندام‌های تنفسی این درختان را دید. این جنگل‌ها به نام درختزارهای ساحلی، جنگل‌های جزر و مدی، بیشه دریایی و جنگل‌های همیشه سبز ساحلی نیز توصیف شده‌اند. جنگل‌های مانگورو به خوبی قادرند در آب شور رشد کنند. مانگوروها گیاهان گلدار خشکی‌زی هستند که به علت توانایی در رقابت با سایر گیاهان در خشکی، به سوی دریا روی آورده‌اند و با تحمل شرایط دشوار زیستی حد فاصل دریا و خشکی، بلامنازع در این منطقه چیده شده‌اند. در گستره تحت اشغال این جنگل‌ها کمتر گیاهی قادر به رقابت با این گونه‌ها هستند. جنگل‌های مانگورو نه به خشکی تعلق دارند و نه به دریا، بلکه اکوسیستم‌هایی هستند با شرایط اکوتونی که در گذرگاه آب و خشکی سازگاری پیدا کرده‌اند. قرار گرفتن مانگوروها در مرز آب و خشکی این امکان را به وجود می‌آورد که این جنگل‌ها زیستگاه مشترکی برای زیست‌مندان خشکی زی و دریازی به وجود آورند. جانوران خشکی‌زی اغلب در بخش هوایی

جنگل‌های مانگورو در حال حاضر در تمامی کشورهای گرمسیری تحت فشار و تخریب قرار گرفته‌اند. در طول سواحل هندوستان مانگوروها به علت فشارهای وارده از سوی انسان یعنی جنگل‌زدایی و سایر فعالیت‌های توسعه‌ای انسان صدمات زیادی دیده‌اند.

مانگورو به نوعی اکوسیستم اطلاق می‌شود که عبارت است از: زمین‌های مرطوب حد واسط مناطق جزر و مدی دریا همراه با مجموعه‌ای از گیاهان بی‌نظیر و جانوران خاص که به صورت وافر در مناطق ساحلی و کنار تالابی این اکوسیستم تکثیر می‌یابند. این اکوسیستم در زمره غنی‌ترین و حاصلخیزترین اکوسیستم‌های دنیا به حساب می‌آید و بیش از ۸۰ درصد میزان صید در کل دنیا وابسته به وجود اکوسیستم مانگورو و سایر نقاط ساحلی دنیا می‌باشد.

در هنگام مد تنها تاج درختان بالاتر از سطح آب شور دریا دیده می‌شود و بقیه اندام‌های درختان در زیر آب از دیده پنهان است. فقط به هنگام جزر می‌توان قسمت‌های

هزار و ۲۰۰ هکتار

- لافت تاکوران در خورهای شمال غربی جزیره قشم در خور خوران: ۱۲ هزار هکتار

- شهرستان بندر عباس در خورهای بخش خمیر، جالابی، حسن لنگی و مصب رودخانه شور: ۲ هزار هکتار

- شهرستان میناب

حوزه تیاب و کلاهی،

خور مشدر، سیریک،

پاچور، زیارت، بهینه:

هزار و ۵۰۰ هکتار

- شهرستان

جاسک، خور

گابریک، چگین،

دهانه رودخانه شهر نو و ماندابهای رودخانه کاشی:

۸۰۰ هکتار

رویشگاه جنگل مانگورو در استان بوشهر

- منطقه مله گنزه و نایبند در شهرستان ویرو

گناوه: ۵۰۰ هکتار

رویشگاه جنگل مانگورو در استان

سیستان و بلوچستان

- بندر گواتر: ۲۰۰ هکتار

رویشگاه جنگل مانگورو در استان

خوزستان

- این استان فاقد جنگل‌های طبیعی مانگورو

می‌باشد اما تاکنون در بندر امام در شهرستان ماهشهر

۸۱۴ هکتار عملیات کاشت گونه حرا با موفقیت انجام شده است. سطوح مصوب احیایی در طرح صیانت

جنوب در سال ۱۳۸۴ برابر با ۴۵۰ هکتار و در سال ۱۳۸۵ معادل هزار هکتار در نظر گرفته شده است که

پیشرفت فیزیکی آن ۱۰۰ درصد می‌باشد.

جنگل‌های حرا یا مانگوروی خاکستری

این گونه در منطقه جاسک، سیریک، بندرعباس،

خمیر و قشم به نام حرا نامیده می‌شود و نام علمی آن

از نام ابوعلی سینا گرفته شده است.

به عنوان یک قانون کلی مناطقی که حاوی درختان

مانگورو می‌باشند، به موازات خطوط ساحلی امتداد

می‌یابند. معمولا سمت رو به دریای اکوسیستم

مانگوروها را جامعه مانگورو خاکستری تشکیل می‌دهد

چرا که این گونه به بهترین وجه ممکن و بهتر از سایر

گونه‌ها با هر گونه شرایط خاکی و آب و هوایی خود را

وفق داده و توان تحمل انواع شرایط را دارد.

"سیب مانگورو" در این منطقه رشد می‌کند ولی این

گونه در قسمت‌های گرمسیری دنیا بیشتر یافت می‌شود.

این گونه علاوه بر کشورمان در سواحل غربی و

شرقی آمریکا، آفریقا، جنوب شرق آسیا و استرالیا دیده

می‌شود.

جنگل‌های چندل

یکی دیگر از گونه‌های بومی مانگورو در

کشورمان است. رویشگاه ویژه چندل در سواحل

ایران مربوط به منطقه سیریک شهرستان میناب است و از آن در زمینه استحصال الوار، تیر

ساختمانی، شمع حفاری، استخراج تانن، تهیه مواد دارویی در بیماری‌های خونی و درمان جذام

استفاده می‌شود.

ویژگی‌های بارز این گیاه تکثیر زیاد و سریع (به

دلیل طویل بودن ریشه‌چه‌ی گیاه ۳۰ تا ۴۵ سانتیمتر)

و زنده زایی (نهال دوره‌ای از رشد خود را بر روی پایه

مادری می‌گذراند) است.

فواید مانگوروها

در کل فواید انواع گونه‌های مانگورو شامل ساخت

تیرهای چوبی، چوب سوخت، اسباب ماهیگیری و...،

استخراج تانن (پوست چندل)، زنبورداری، ماهیگیری

و کاهش آلودگی هوا است.

این جنگل‌ها همچنین مکانی مناسب جهت

تخم‌ریزی طبیعی خرچنگ و ماهی است و از این

طریق در حفظ گونه‌های گرمسیری دریایی موثر است.

همچنین کنترل فرسایش و رسوب‌گذاری، حفاظت از

سواحل و نقشی که در اکوتوریسم و گردشگری منطقه

دارد از دیگر فواید این جنگل‌ها است.

گزارش خبرنگار اعزامی نشریه به

هرمزگان در خصوص جنگل‌های این استان

در شماره آینده به چاپ می‌رسد.